

Remissyttrande över betänkandet Rekrytering av framtidens domare (SOU 2017:85)

Ju2017/08641/DOM

Inledning

Rekrytering av domare är en återkommande fråga och har behandlats i flera betänkanden. Målet har alltid varit tydligt; att tillsätta platserna med de, för yrket, mest lämpade juristerna. Försök har tidigare gjorts i syfte att öppna upp domaryrket för andra yrkeskategorier utan nämnvärda resultat. Enligt tingsrättens mening bottnar rekryteringsproblemen i grunden inte i rekryteringsförfarandet och därtill kopplade frågor. En utgångspunkt måste i stället vara att tillräckligt attraktiva tjänster alltid kommer att locka till sig tillräckligt lämpliga sökande. Frågan är då varför domaryrket i dagsläget saknar denna dragningskraft. Svaret på denna fråga torde kräva andra och mer övergripande förändringar än de som föreslagits av Domarrekruteringsutredningen. Det är tingsrättens uppfattning att de förslag som lagts fram av utredningen inte på långt när är tillräckliga för att åstadkomma den förändring som eftersträvas.

Tingsrätten har därutöver följande synpunkter.

Adjungerade råd

Av utredningen framgår att det finns en önskan hos jurister att kunna pröva på domaryrket. Vilka dessa jurister är och huruvida dessa överhuvudtaget lämpar sig för yrket framgår dock inte. Hur många av de som adjungerat som sedan söker tjänst som ordinarie domare framgår inte heller. För att systemet med adjungerade råd ska bidra till den framtida domarrekruteringen krävs lämpliga sökande men även att de adjungerade råden efter genomförd adjungering är intresserade av att söka en ordinarie tjänst. I slutändan innebär detta att domaryrket, för den enskilde, måste framstå som mer attraktivt än det jobb som det adjungerade rådet varit tjänstledig från. Vidare torde jävsproblematiken som poängterades av Högsta domstolen i NJA 2014 s. 482 vid adjunktion även göra sig gällande avseende de adjungerade råden. Detta i förening med att de adjungerade råden, enligt utredningen, inte bör ta mål som kräver särskild erfarenhet riskerar att i väsentlig mån gå ut över deras möjlighet till dömande och därmed deras möjligheter att bidra till verksamheten vid tingsrätten. Det ställer också stora krav på domstolarnas planering av handläggning av mål och ärenden. Vidare måste beaktas att tingsrätterna ska ha möjlighet att erbjuda god handledning. God handledning tar tid från den dömande verksamheten.

Överlag ställer sig tingsrätten tveksam till förslaget med adjungerade råd och anser att frågan behöver utredas ytterligare för att säkerställa att förslaget verkligen får önskad effekt och inte enbart kommer att innebära ett avbrott för den enskilde i hans vanliga arbetsliv.

Den särskilda domarutbildningen

Av utredningen framgår att den största andelen som anställs som ordinarie domare är domarutbildade. Det framstår som en rimlig utgångspunkt att antalet platser på domarutbildningen bör ökas. Det är viktigt att en utökning av antalet platser föregås av en prognos om framtida behov.

För att ökningen ska ge önskad effekt, dvs. att de mest kvalificerade juristerna söker sig till utbildningen, bör även själva utbildningen och efterföljande möjligheter att få jobb som ordinarie domare ses över. De förslag som utredningen lämnat i denna del, exempelvis möjligheten att arbeta på samma ort och även erhålla anställning efter assessorsförordnande, är enligt tingsrätten ändamålsenliga och bör öka såväl intresset som möjligheten att genomföra den särskilda domarutbildningen och därefter söka en ordinarie domartjänst. Ytterligare faktorer som påverkar unga jurister att söka till domarutbildningen är praktiska svårigheter med att exempelvis hitta bostad och kostnader för dubbelt boende. Även dessa frågor bör därför ses över. För att intresset av att efter assessorsförordnandet tjänstgöra i tingsrätt ska öka bör även meritvärdet av en sådan tjänst höjas.

Tingsrätten vill betona att det är viktigt att förslaget inte leder till att tingsrätterna vid exempelvis föräldraledigheter eller avhopp står utan den beräknade arbetskraften som en fiskal utgör och förslaget att fiskalerna tidigt ska få besked om tjänstgöringsort bör därför analyseras ytterligare.

Vad som sagts ovan om den ökade belastningen för ordinarie domare gör sig även gällande beträffande en utökning av antalet utbildningsplatser om än i mindre grad då dessa tjänster löper under en längre tid.

Offentligheten vid anställningsförfarandet

Utredningen har föreslagit att sekretess ska gälla vid det inledande skedet i anställningsförfarandet men att medsökande ska ges rätt till insyn och att meddelarfrihet ska råda. Av den enkätundersökning som gjorts framgår att enbart en mindre andel jurister har uppgett att offentligheten varit en starkt bidragande faktor till att de inte sökt anställning som ordinarie domare. Även om en sekretessreglering således inte kommer påverka antalet sökande på ett mer markant sätt anser tingsrätten att en sekretessbestämmelse kan få en viss positiv betydelse. Detta särskilt då de jurister som kan antas avstå från att söka tjänster på grund av den offentlighet som råder i dag sannolikt är just de som domstolsväsendet helst vill rekrytera. Tingsrätten anser dock att det är först efter att de sökande rangordnats som de också kan värdera sina chanser att erhålla aktuell tjänst. Det bör därför övervägas om sekretessen ska utsträckas över detta skede i processen.

Budget

Tingsrätten anser inte att budgeten för de olika formerna av domarutbildning bör delegeras till hovrätterna. Överrätterna saknar den insyn i underrätternas verksamhet som krävs för att bedöma hur resurserna kan utnyttjas på bästa sätt. En bättre ordning är i stället att budgeten delegeras till tingsrätterna, alternativt hanteras av Domstolsverket som har en god insyn i respektive underrätts verksamhet genom de budget- och resultatdialoger som förs.

Övriga synpunkter

För att attrahera de skickligaste juristerna krävs att tjänsten i sig ska vara mer attraktiv än de övriga alternativ som denna målgrupp har. Av den enkätundersökning som har genomförts i samband med utredningen framgår att cirka en tredjedel av de deltagande juristerna har lyft fram andra faktorer som avgörande för viljan att söka en ordinarie tjänst, exempelvis ökad lön och bättre arbetsvillkor. Fredrik Wersäll har i SvJT 2018 s. 47 uppmärksammat dessa frågor på ett konstruktivt sätt och föreslagit en renodling av domartjänsten där mindre kvalificerade arbetsuppgifter lyfts bort från de ordinarie domarna som då i större utsträckning skulle kunna ägna sig åt ”juridiskt knäckande”. I förlängningen skulle detta även medföra att antalet ordinarie domartjänster reduceras och att det därmed finns utrymme att revidera lönerna. Detta borde i sin tur resultera i ett högre söktryck på de utlysta tjänsterna. En sådan ordning skulle även möjliggöra tid för en bättre handledning av såväl adjungerade råd som fiskaler varpå kvalitén för deras utbildning förbättras.

Detta yttrande har beslutats av lagmannen Anita Wickström, rådmännen Anders Johnson, Jim Karlsson, Henrik Ibold, Katrin Hallsten, Helena Lindén, Jenny Brandin samt tingsfiskalerna Wilhelm Rönqvist, Emil Andersson, Maria Stenmark och John Rosell samt administrative chefen och f.d. rådmannen Eric Leijonram

Anita Wickström

Maria Stenmark